

Az ifjúsági brigádok körében a nagy példakép neve a leggyakoribb: *Komszomol*-brigád (kápolnásnyéki állami gazdaság, Földalatti gyorsvasút, Dunai Vasmű, túrkevei Vörös Csillag szövetkezet, Standard-gyár, Rákosi Művek).

„Az encsencsi „*Komszomol*” cséplőbrigád példát mutat Szabolcs-Szatmár megye parasztiifjúságának” (Szabad Ifjúság, 1951. aug. 19.).

3. Személynév mint brigádnév

Az itt következő nevek a név emlékeztető funkciója alapján (vö. J. SOLTÉSZ KATALIN, A tulajdonnév funkciója és jelentése. 124–8) váltak a brigádnév ihletőjévé.

3.1. Magyar történelmi személyek neve:

A régmúlt és a közelmúlt alakjai közül a korszak ideológiája szerinti pozitív személyeket választották a brigádok: *Dózsa*-brigád, *Táncsics*-brigád, *Zalka Máté* brigád, *Petőfi*-brigád, *Kilián György* brigád, *Lőwy Sándor* sztahanovista ifjúmunkás brigád, *Ságvári*-brigád, stb.

Említést érdemel, hogy két ismert kortárs neve is szerepel brigádnévként: „Az ifjúsági építkezés „*Rákosi*”-brigádja párosversenyre hívta a hetvenhat lakásos építkezésen dolgozó *Károlyi* kőműves brigádot” (Szabad Ifjúság, 1951. ápr. 27.); a „*Farkas Mihály*” ifjúsági brigád elsőnek teljesítette vállalását „... a fiúk a grundokról verődtek össze. Majdnem mind lógós, vagy más vétség miatt, fegyelmi büntetésként került ide” (Szabad Nép, 1950. ápr. 30.).

A bemutatott nevek napjainkra történelmi múlttá vált időszak termékei, ezért dokumentumokként is értékelhetjük őket: hűen tükrözik az 1950-es éveket jellemző politikai-ideológiai arculatot.

P. CSIGE KATALIN

Regensburg régi magyar neve: *Rezen*

Regensburg története sokszor összekapcsolódott a magyar történelemmel. Nem meglepő tehát, hogy más külföldi városokhoz hasonlóan, egykor magyar elnevezése is volt. Csakhogy míg Bécs, Boroszló, Dancka és más magyar elnevezések máig használatosak, avagy ismertek, addig Regensburg régi magyar neve feledésbe merült. PESTY FRIGYES Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben című (Bp., 1888. I. kötet 281) munkájában ezt írta: „*Rezem* = Regensburg. Így nevezi TINÓDI SEBESTYÉN e német várost Károl császár hada stb. című énekében (R.M. költők tára 445). Ritkán lehetett

használatban, mert okleveleinkben a *Ratispona* vagy *Regensburg* név divatozott.” PESTY FRIGYES egyetlen adatához most továbbiakat sorolunk fel, bizonyítva, hogy hosszabb ideig ez a *Rezen* név igenis közismert és használt volt a magyarság körében. Az adatok időrendben a következők:

1546. Kassa: TINÓDI SEBESTYÉN írja: „Sőt császár *Rezem*-be akkoron vala.” – „El benn Károly már vala Augustában, Mindent holdoltata birodalmában, Onnan sietve *Rezen* városában, Szép erővel szálla *Égör* városában” (Cronica. Kolozsvár, 1554. Károl császár hada Saxofoniába, ott Kúrfirstnak megfogása. „Saxonia vala Némötországba” 20. és 79. strófa).

1545–1547. között: SZERÉMI GYÖRGY írja: „... et supra Viennam fuerant; tringita duo milia supra civitatem Linch et usque ad *Rezen*; cunctas illas regiones ...” (II. Lajos és János királyok házi káplánja emlékirata Magyarország romlásáról 1484–1543. Kiad. és bev. WENCZEL GUSZTÁV. Pest, 1857. [MHHS] Capitulum LXXXVII. [JUHÁSZ LÁSZLÓ magyar fordításában az 53. fejezetben]).

1557. április 10. Prága: Pethő János levele Nádasdy Tamásnak: „Károl császár az császári vestiturát és koronát az principe de Oranges úrtól küldte meg az Imperiumnak, és azkorra odahozzák, mert még az elmúlt diétán *Rezen*-be megrenonciálta az császárságot, és királra hagyta ...” (Négyszáz magyar levél a XVI. századból. 1504–1560. Közli SZALAY ÁGOSTON. Pest, 1861. 232–233).

1557. június 11. Pozsony: Gazdag Balázs és Török Imre, Nagyszombat követeinek levele, amelyben tudósítják városukat a pozsonyi országgyűlésről: „Első ez, az minemű követeket *Rezen*-be küldtenek volt ...” (Régi Magyar Nyelvmélekek. Szerk. DÖBRENTAI GÁBOR. II. kötet. Buda, 1842. Vegyes tárgyú régi magyar iratok 1540–1600., 130).

1568. Ungvár: GÖRCSONI AMBRUS írja: „*Rezön* mezőn zászló tövét felüté.” – „*Rözön*-ig felszáguldjatok utamban.” (Mátyás király históriája. IV. rész 98. és 101. strófa. RMKT IX. 279–280).

1629 előtt: PETHŐ GERGELY (1570–1629) írja „... a németek *Ratisbóná*-ban, melyet mi *Rézen*-nek hívunk, mind a két kapitányt, Lehelt és Bolczut fölakasztaták” (Rövid magyar krónika sok rendbéli fő históriás könyvekből ... Kassa, 1753. 15. [Első kiadása: Bécs, 1664.]).

A példák, további kutatással, bizonyára szaporíthatóak lehetnek, ám a felsoroltakból is kiderül, hogy a Regensburg magyar elnevezése, a *Rezen* (*Rézen*), a XVI. században használatban volt. Etimológiája valószínűleg a *Regen* folyónévre vezethető vissza.

SZENTMÁRTONI SZABÓ GÉZA